

ข้อมูลพื้นฐานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบโขง ตำบลสบโขง อำเภอมวก้อย จังหวัดเชียงใหม่

ความเป็นมาของโครงการ

กำนัน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสบโขง ได้จัดการประชุมประชาคมตำบลและราษฎรตำบลสบโขง ได้ร้องขอให้นายอำเภอมวก้อย ทำหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทูลหม่อมเจ้า ภิศเดช รัชนี องค์ประธานมูลนิธิโครงการหลวง ขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือให้มีการจัดตั้งสถานีโครงการหลวงในพื้นที่บ้านแม่หลองหลวง ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๗ และเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๗ หม่อมเจ้า ภิศเดช รัชนี ได้เสด็จไปพื้นที่ตำบลสบโขง ทรงเห็นว่าราษฎรมีความตั้งใจ มีการรวมกลุ่มกันเข้มแข็ง ในขั้นต้นทรงเห็นว่าควรมีการวางแผนการใช้ที่ดินที่เหมาะสม และก่อนที่มูลนิธิโครงการหลวงจะเข้าไปช่วยเหลือ ควรนำผู้ที่เกี่ยวข้องไปดูงานที่สถานีเกษตรหลวงอ่างขางก่อน โดยสำนักพัฒนาเกษตรที่สูง ได้ส่งนักวิชาการเดินทางไปสำรวจข้อมูล ในพื้นที่ได้พบกับเกษตรกร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสบโขง และนายอำเภอมวก้อย ข้อมูลเบื้องต้นพบว่าสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกับพื้นที่โครงการหลวงหลายแห่ง สามารถนำเทคโนโลยีต่างๆ ไปใช้ได้ แต่ควรเป็นการถ่ายทอดความรู้จากโครงการหลวงไปยังพื้นที่เป้าหมาย ตามหนังสือจากสำนักพัฒนาเกษตรที่สูง ถึงผู้ว่าราชการเชียงใหม่ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๗ และเมื่อมีการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงขึ้นได้ยกระดับพื้นที่ดำเนินงานเป็นพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงสบโขงในเวลาต่อมา

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงตามแบบโครงการหลวงสบโขง เดิมเรียกว่า "โครงการขยายผลโครงการหลวงสบโขง" การดำเนินงานเริ่มแรกมี ๓ กลุ่มบ้านหลัก คือบ้านแม่หลองหลวง หมู่ที่ ๓ บ้านแม่หลองน้อย หมู่ที่ ๒ บ้านพะเบี้ยว หมู่ที่ ๑๑ ต่อมาได้มีการขยายงานไปยังกลุ่มบ้านใกล้เคียง มี ๓ กลุ่มบ้านได้แก่ บ้านมูแมะ บ้านกอฮี บ้านยางราชา บ้านมอคลี โครงการขยายผลโครงการหลวงสบโขง ได้เปลี่ยนชื่อโครงการเป็น "โครงการพัฒนาพื้นที่สูงตามแบบโครงการหลวงสบโขง" ตามประกาศสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๙ ด้วยภารกิจของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง เปรียบเหมือนการส่งกระจุก ซึ่งต้องมีการดำเนินงานร่วมกันด้วยหลักการ ๔ ข้อ คือ ๑) พอมีพอกิน ๒) สินค้ามีคุณภาพและปลอดภัยจากสารเคมี ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ๓) การจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและ ๔) การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำและป่าไม้

พื้นที่ดำเนินงาน สถานที่ตั้ง สภาพพื้นที่

ขนาดที่ตั้ง โครงการพัฒนาพื้นที่สูงตามแบบโครงการหลวงสบโขง มีพื้นที่ดำเนินงานจำนวน ๗ กลุ่มบ้าน พื้นที่ T&V จำนวน ๑ กลุ่มบ้าน ในเขต ตำบลสบโขง อำเภอมวก้อย จังหวัดเชียงใหม่ มีสำนักงานตั้งอยู่หมู่บ้านแม่หลองหลวง หมู่ที่ ๓ ตำบลสบโขง อำเภอมวก้อย จังหวัดเชียงใหม่ ความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง ๑,๑๕๒ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง พิกัด X ๔๒๐๘๐๙.๐๐ Y ๑๕๕๕๖๘๙.๐๐ โดยอยู่ห่างจากสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ระยะทาง ๒๑.๕ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง ๕ ชั่วโมง โดยเส้นทางคมนาคมเป็นถนนลาดยางและเส้นทางคมนาคมเข้าพื้นที่เป็นถนนซีเมนต์สลับถนนลูกรังเป็นบางช่วง และอยู่ห่างจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่เฒ่า อำเภอสอด

จังหวัดเชียงใหม่ ระยะทาง ๑๓๑ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง ๒.๓๐ ชั่วโมง ชั่วโมง โดยเส้นทางคมนาคมเป็นถนนลาดยาง และเส้นทางคมนาคมเข้าพื้นที่เป็น ถนนซีเมนต์สลับถนนลูกรังเป็นบางช่วง

ลักษณะภูมิประเทศ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความลาดชันสูงชัน (ร้อยละ ๓๕-๕๐) คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๔ รองลงมา มีความลาดชันสูงชันปานกลาง (ร้อยละ ๒๐-๓๕) คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๔ และความลาดชันสูงชันมาก (ร้อยละ ๕๐-๗๕) คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕๔ สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์แตกต่างกันตามแต่ชนิดของหินต้นกำเนิด มีเศษหินก้อนหินหรือหินพื้น ไร่ แบ่งเป็นกลุ่มเป็น ๔ ชุด กลุ่มชุดดินที่ ๗ เนื้อที่ประมาณ ๑,๕๑๗.๐๙ ไร่ เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีสีน้ำตาล หรือสี

น้ำตาลปนเทา พบจุดประ
สีน้ำตาล สีแดงปนเหลือง
สีน้ำตาลปนแดง หรือสี
แดงปะปนตลอดชั้นดิน
ดินมีความอุดมสมบูรณ์
ตามธรรมชาติปานกลาง
pH ๖.๐-๗.๐ กลุ่มชุดดิน
ที่ ๔๗D มีเนื้อที่ประมาณ
๑,๕๓๗.๕๘ ไร่ เนื้อดิน
เป็นพวกดินเหนียวหรือดิน
ร่วน ที่มีเศษหินปะปนมาก

และพบชั้นหิน พื้นลึก ๕๐ - ๘๐ ซม. ดินมีสีน้ำตาล สีน้ำตาลปนแดง มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง pH ๕.๐-๗.๕ กลุ่มชุดดินที่ ๔๗E เนื้อที่ประมาณ ๘๘๑.๘๘ ไร่ เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวหรือดินร่วน ที่มีเศษหินปะปนมาก และพบชั้นหิน พื้นลึก ๕๐ - ๘๐ ซม. ดินมีสีน้ำตาล สีน้ำตาลปนแดง มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง pH ๕.๐-๗.๕ กลุ่มชุดดินที่ ๖๒ เนื้อที่ประมาณ ๓๔,๖๓๐.๔๙ ไร่ ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขาและเทือกเขาที่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ % เป็นดินลึกและตื้น ลักษณะดินและความอุดมสมบูรณ์แตกต่างกันตามแต่ชนิดของหินต้นกำเนิด

กลุ่มบ้านเป้าหมายในการดำเนินงาน

กลุ่มบ้าน	ตำบล	ความสูงของพื้นที่ (เมตร)	บริบทของพื้นที่	ครัวเรือน	ประชากร (คน)	ชนเผ่า
บ้านแม่หลองน้อยหมู่ที่ ๒	สบโขง	๑,๐๐๐-๑,๑๓๗	ข้าวนา-ข้าวไร่ มะเขือเทศ พริก แดง	๗๑	๔๘๕	กระเหรี่ยง
บ้านบุญแม่หมู่ที่ ๒	สบโขง	๑,๐๐๐-๑,๑๔๐	ข้าวไร่	๒๘	๒๑๔	กระเหรี่ยง
บ้านแม่หลองหลวงหมู่ที่ ๓	สบโขง	๑,๐๐๐-๑,๑๔๑	ข้าวนา-ข้าวไร่ มะเขือเทศ พริก แดง	๑๐๕	๗๔๒	กระเหรี่ยง
บ้านกออี หมู่ที่ ๓	สบโขง	๑,๐๐๐-๑,๑๓๓	ข้าวไร่	๓๘	๒๗๕	กระเหรี่ยง
บ้านพะเปี้ยว หมู่ที่ ๑๑	สบโขง	๘๐๐-๘๙๐	ข้าวไร่	๖๓	๒๖๒	กระเหรี่ยง
บ้านมอคี หมู่ที่ ๑๑	สบโขง	๘๐๐-๘๖๕	ข้าวไร่	๔๒	๒๐๒	กระเหรี่ยง
บ้านยางราชา หมู่ที่ ๑๑	สบโขง	๑,๐๐๐-๑,๐๓๒	ข้าวไร่	๒๕	๓๘๖	กระเหรี่ยง
บ้านแม่หลองใต้ หมู่ที่ ๑ พื้นที่ T&V	สบโขง	๒๕๐-๓๙๙	ข้าวไร่ - พริก กระเหรี่ยง	๘๖	๔๐๙	กระเหรี่ยง
รวม	๑ ตำบล	๒๕๐-๑,๑๔๑		๔๕๘	๒,๙๗๕	๑ เผ่า

ข้อมูลระดับการพัฒนา ABCD ของหมู่บ้าน กลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบโขง

พื้นที่โครงการฯ	พื้นที่รับผิดชอบกลุ่มบ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	ระดับพัฒนา
สบโขง	๑. บ้านแม่หลองน้อย	๒	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่	B
สบโขง	๒. บ้านบุญแม่ ๖๑	๒	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่	C
สบโขง	๓. บ้านแม่หลองหลวง	๓	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่	B
สบโขง	๔. บ้านกออี	๓	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่	C
สบโขง	๕. บ้านพะเปี้ยว	๑๑	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่	C
	พื้นที่ t&v					
สบโขง	๑. แม่หลองใต้	๑	สบโขง	อมก๋อย	เชียงใหม่	C

สภาพพื้นที่ ภูมิอากาศ และแหล่งน้ำ

สภาพพื้นที่ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีระดับความลาดชันสูงชัน (ร้อยละ ๓๕-๕๐) คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๔ รองลงมา มีความลาดชันสูงชันปานกลาง (ร้อยละ ๒๐-๓๕) คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๔ และความลาดชันสูงชันมาก (ร้อยละ ๕๐-๗๕) คิดเป็น ร้อยละ ๒๐.๕๔ สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์แตกต่างกันตามแต่ชนิดของหินต้นกำเนิด มีเศษหินก้อนหินหรือหินพื้นผิว แบ่งเป็นกลุ่มเป็น ๔ ชุด กลุ่มชุดดินที่ ๗ เนื้อที่ประมาณ ๑,๕๑๗.๐๙ ไร่ เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีสีน้ำตาล หรือสีน้ำตาลปนเทา พบจุดประสีน้ำตาล สีแดงปนเหลือง สีน้ำตาลปนแดง หรือสีแดงปะปนตลอดชั้นดิน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตาม ธรรมชาติปานกลาง pH ๖.๐-๗.๐ กลุ่มชุดดินที่ ๔๗D มีเนื้อที่ประมาณ ๑,๕๓๗.๕๘ ไร่ เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวหรือดิน ร่วน ที่มีเศษหินปะปนมาก และพบชั้นหิน พื้นลึก ๕๐ - ๘๐ ซม. ดินมีสีน้ำตาล สีน้ำตาลปนแดง มีความอุดมสมบูรณ์ตาม ธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง pH ๕.๐-๗.๕ กลุ่มชุดดินที่ ๔๗E เนื้อที่ประมาณ ๘๘๑.๘๘ ไร่ เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียวหรือดิน ร่วน ที่มีเศษหินปะปนมาก และพบชั้นหิน พื้นลึก ๕๐ - ๘๐ ซม. ดินมีสีน้ำตาล สีน้ำตาลปนแดง มีความอุดมสมบูรณ์ตาม ธรรมชาติต่ำถึงปานกลาง pH ๕.๐-๗.๕ กลุ่มชุดดินที่ ๖๒ เนื้อที่ประมาณ ๓๔,๖๓๐.๔๙ ไร่ ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขาและ เทือกเขาที่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ % เป็นดินลึกและตื้น ลักษณะดินและความอุดมสมบูรณ์แตกต่างกันตามแต่ชนิดของหิน ต้นกำเนิด

ลักษณะภูมิอากาศ สภาพภูมิอากาศ มีอุณหภูมิเฉลี่ยรายปี ๒๐.๑๖ องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด ๒๙.๔๗ องศาเซลเซียส และ อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด ๑๓.๐๖ องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนมากที่สุด ๕๐๐ มิลลิเมตร ในช่วงเดือนมิถุนายน ปริมาณฝน รายปี ๒,๐๒๖.๘๐ มิลลิเมตร ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยรายปี ร้อยละ ๘๓.๔๒ ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยสูงสุด ร้อยละ ๙๗.๘๓ ความชื้น สัมพัทธ์เฉลี่ยต่ำสุด ร้อยละ ๔๑.๐๙

แหล่งน้ำ มีแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญในพื้นที่ได้แก่ น้ำแม่หลวง หลวงเป็นแม่น้ำสายหลักที่ไหลผ่านตอนกลางของพื้นที่ มีต้นกำเนิดจาก ภูเขาทิศตะวันออกมีทิศการไหลไปทางตะวันตกเฉียงใต้ และยังมีลำห้วย สาขาสายสั้นๆ ไหลมารวมกับน้ำแม่หลวงอีกหลายสายโดยลำห้วยสาขาที่สำคัญคือ ห้วยแม่หลวงน้อย น้ำตะกอกและห้วยมอโกร จากนั้นน้ำแม่หลวง ก็ไหลไปรวมกับแม่น้ำน้ำแม่เงาสถานการณ์ปัจจุบันได้มีการจัดทำแหล่งน้ำ ไว้เพื่อการอุปโภคและบริโภค จากกรมชลประทาน สร้างถึงเก็บน้ำพร่อง ระบบส่งน้ำจำนวน ๒ จุด และได้จัดทำแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร จำนวน ๘ จุด ณ บ้านแม่หลวงน้อย หมู่ที่ ๒ ๒ จุด ณ บ้านแม่หลวงหลวง หมู่ที่ ๓ ๔ จุด ณ บ้านกออี หมู่ที่ ๓ จำนวน ๒ จุด ณ บ้านพะเปี้ยว หมู่ที่ ๑๑ ๒ จุด

สภาพเศรษฐกิจ สังคมชุมชน สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐาน

สภาพเศรษฐกิจ ประชาชน ร้อยละ ๙๘ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และร้อยละ ๒ ประกอบอาชีพอื่นๆ คือ รับจ้าง งานหัตถกรรม ค้าขาย และหาของป่า ทั้งนี้การเพาะปลูกเป็นแบบทำไร่หมุนเวียน โดยปลูกพืชหลัก คือ ข้าวไร่ ข้าวนา และมะเขือเทศ พริกแดง มีการใช้สารเคมีในการกำจัดโรคแมลง กำจัดวัชพืช และปุ๋ยเคมีจำนวนมาก โดยมีพ่อค้าคนกลางนำเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยากำจัดโรคแมลง และกำจัดวัชพืช มาจำหน่ายหรือลงทุนให้ก่อน และหักเงินคืนเมื่อรับซื้อผลผลิต มีการปลูกไม้ยืนต้นบางเล็กน้อย เช่น อะโวคาโด เกษตรกรมีการเลี้ยง กระบือของตนเอง มีการเลี้ยงไก่ เลี้ยงหมูพันธุ์พื้นเมืองทุกหลังคาเรือน เพื่อบริโภคในครอบครัว และทำพิธีกรรมต่างๆ เมื่อมีเวลาว่างผู้หญิงจะทำงานหัตถกรรม ผู้ชายจะออกหาของป่า

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

๑. การกระจายตัวของรายได้ยังไม่ทั่วถึง

๒. รายได้ไม่เพียงพอต่อครัวเรือน และขาดพืชทางเลือกในการประกอบอาชีพ

การดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบโขงได้พัฒนาและส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนโดยการส่งเสริมอาชีพทางเลือกเพื่อสร้างรายได้แก่เกษตรกร โดยประกอบด้วย ส่งเสริมการปลูก พืชผักในและนอกโรงเรียนเพื่อจำหน่ายตลาดชุมชน/ตลาดข้อตกลง สนับสนุนการเพิ่มผลผลิตพืชไร่ (ข้าวไร่ ข้าวนาและถั่ว) ส่งเสริมปลูกไม้ผลที่มีความเหมาะสม กับสภาพพื้นที่ ได้แก่ อาโวคาโด เสาวรสหวาน ส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ ได้แก่ หมู ไก่ เพื่อสร้างรายได้เสริม และพัฒนางานหัตถกรรมท้องถิ่นเดิมเพื่อเพิ่มรายได้ ซึ่งจากข้อมูล จปฐ. ปีพ.ศ. ๒๕๖๐ ของพัฒนาชุมชนอำเภออมก๋อย ประชาชนมีรายได้เฉลี่ย ๑๐๑,๐๐๕ บาท ต่อ ครัวเรือนต่อปี ดังตารางที่ ๒

รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน

หมู่บ้าน	ตำบล	รายได้ต่อครัวเรือน
บ้านแม่หลองน้อย หมู่ที่ ๒	สบโขง	๑๑๖,๔๑๓.๖๘ บาท
บ้านบุเมะ หมู่ที่ ๒	สบโขง	
บ้านแม่หลองหลวง หมู่ที่ ๓	สบโขง	๑๕๔,๒๙๔.๒๓ บาท
บ้านกอฮี หมู่ที่ ๓	สบโขง	
บ้านพะเบี้ยว หมู่ที่ ๑๑	สบโขง	๑๒๕,๒๑๓.๔๕ บาท
บ้านมอคี หมู่ที่ ๑๑	สบโขง	
บ้านยางราชา หมู่ที่ ๑๑	สบโขง	
บ้านแม่หลองใต้ หมู่ที่ ๑ พื้นที่ T&V	สบโขง	๓๒๑,๔๙๒ บาท
รายได้เฉลี่ย		๑๐๑,๐๐๕ บาท

สภาพสังคมชุมชน กลุ่มบ้านในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบโขง ทั้ง ๗ กลุ่มบ้าน พื้นที่T&V ๑ กลุ่มบ้าน ประชากรในพื้นที่เป็นชนเผ่ากระเหรี่ยง มีจำนวน ๕๕๘ ครัวเรือน จำนวน ๒,๙๗๕ คน ด้านสาธารณสุข ประชาชนใช้บริการจาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่หลองหลวง จำนวน ๑ แห่ง มีพยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน ๔ คน และศูนย์มาลาเรียประจำหมู่บ้าน อัตราการใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ ๙๗ และมีหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน จำนวน ๒ แห่ง สถานศึกษา มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๑ แห่ง มีครู ๒ คน นักเรียน ๓๒ คน มีโรงเรียน สปฐ. ๑ แห่ง ชื่อโรงเรียนบ้านแม่หลองน้อย สอนประถมศึกษา มีครู จำนวน ๑๔ คน นักเรียน และที่ผ่านมาโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบโขง ได้สนับสนุนการทำแผนชุมชนได้พัฒนางานด้านสังคมและชุมชน ให้แก่ ประชาชนในพื้นที่โดยการสนับสนุนการทำแผนชุมชน และการขับเคลื่อนการ นำไปใช้ประโยชน์ ๔ พื้นที่ ๔ ด้านหลัก คือส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม ได้แก่กลุ่มไม้ผล กลุ่มปลูกผัก การจัดตั้งกลุ่มและกองทุนเพื่อให้เกษตรกรบริหารจัดการตนเองได้ กลุ่มเตรียมสหกรณ์ กลุ่ม

หัตถกรรม(วิสาหกิจชุมชน) การพัฒนาตลาดผลผลิตในชุมชน การพัฒนาหมู่บ้านสะอาดชุมชนเข้มแข็ง และสนับสนุนกิจกรรมวัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมถึงงานบูรณาการในพื้นที่

ปัญหาด้านสังคม

๑. ขาดผู้นำและแกนนำที่มีความเข้มแข็ง
๒. ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการนำแผนชุมชนไปใช้ประโยชน์
๓. การรวมกลุ่มยังไม่เข้มแข็ง
๔. ปัญหายาเสพติด

สภาพสิ่งแวดล้อม พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบโขง ทั้ง ๗ กลุ่มบ้าน พื้นที่T&V ๑ กลุ่ม มีการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ อยู่ในพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (โซน C) คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๗๐ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ (โซน E) ร้อยละ ๑๗.๖๐ สภาพป่า โดยทั่วไปถูกทำลายโดยการถางป่าเพื่อทำไร่หมุนเวียน ใช้ในการปลูกข้าวไร่และปลูกมะเขือเทศ พริกแดง มีการใช้สารกำจัดโรคแมลงกำจัดวัชพืช และปุ๋ยเคมีจำนวนมาก ปัจจุบันโครงการพัฒนาแบบพื้นที่สูงสบโขงได้พัฒนางานด้านสิ่งแวดล้อม ได้ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการปลูกป่าชาวบ้าน ได้แก่ ไม้ ไม้ใช้สอย และไม้ท้องถิ่น สนับสนุนการปลูกหญ้าแฝก สนับสนุนการฟื้นฟูป่าชุมชนและปลูกเสริม สนับสนุนให้มีการจัดทำฝ่าย จัดกิจกรรมรณรงค์ลดใช้สารเคมีและลดการเผา สนับสนุนการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ และส่งเสริมการจัดทำแผนที่ดินรายแปลงและปรับระบบการใช้พื้นที่ให้เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน/หน่วยงาน

ปัญหาลingkungan

๑. มีการขยายพื้นที่ทำกิน
๒. มีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก
๓. พื้นที่ป่าและดินเสื่อมโทรม ทำให้เกิดไฟป่า แหล่งต้นน้ำในลำห้วยแห้ง

โครงสร้างพื้นฐาน

เส้นทางคมนาคม ด้านการคมนาคมขนส่ง ถนนในหมู่บ้านเกือบทั้งหมดเป็นถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ ทุกหมู่บ้านแต่ก็ยังคงค้างที่ไม่ได้ก่อสร้างอยู่บ้างเป็นบางจุดภายในหมู่บ้านเป็นถนนลูกรังอยู่ การติดต่อระดับหมู่บ้านติดต่อทางบก ใช้ถนนสายหลักคือ ถนนสาย สบโขง – ยางเปียง - อมก๋อย มีถนนลาดยาง ตั้งแต่ ที่ว่าการอำเภออมก๋อยจนถึงบ้านยางใต้ และต่อจากนั้นเป็นถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ และบางส่วนเป็นถนนดินลูกรัง จนถึงบ้านพะเปี้ยว ส่วนถนนในตรอกซอยตามหมู่บ้าน บางส่วนเป็นถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ และบางส่วนเป็นถนนดินลูกรัง ระยะทาง ๓๖ กิโลเมตร โดยการจ้างเหมารถ

ถนน ถนนในหมู่บ้านเกือบทั้งหมดเป็นถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ ทุกหมู่บ้านแต่ก็ยังคงค้างที่ไม่ได้ก่อสร้างอยู่บ้างเป็นบางจุดภายในหมู่บ้านเป็นถนนลูกรังอยู่

ไฟฟ้า ทุกกลุ่มบ้านและหลังคาเรือนในพื้นที่ดำเนินงานของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบโขง มีไฟฟ้าใช้ ยกเว้น บ้านมออี และบ้านยางราชา หมู่ ๑๑ บ้านแม่หลองใต้ หมู่ ๑ที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้

โทรศัพท์ ส่วนด้านการสื่อสาร มีโทรศัพท์สาธารณะใช้ในหมู่บ้านและส่วนมากจะมีโทรศัพท์มือถือใช้เกือบทุกครัวเรือน ทั้งระบบ AIS ,True move

ประชากรในพื้นที่ดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบโขง

กลุ่มบ้าน	หมู่ที่	ตำบล	ชนเผ่า	ครัวเรือน	ประชากร (คน)
บ้านแม่หลองน้อย	๒	สบโขง	กระเหรี่ยง	๗๑	๔๘๕
บ้านบุญเมะ	๒	สบโขง	กระเหรี่ยง	๒๘	๒๑๔
บ้านแม่หลองหลวง	๓	สบโขง	กระเหรี่ยง	๑๐๕	๗๔๒
บ้านกออี	๓	สบโขง	กระเหรี่ยง	๓๘	๒๗๕
บ้านพะเบี้ยว	๑๑	สบโขง	กระเหรี่ยง	๖๓	๒๖๒
บ้านมอคี	๑๑	สบโขง	กระเหรี่ยง	๔๒	๒๐๒
บ้านยางราชา	๑๑	สบโขง	กระเหรี่ยง	๒๕	๓๘๖
บ้านแม่หลองใต้ พื้นที่ T&V	๑	สบโขง	กระเหรี่ยง	๘๖	๔๐๙
รวม				๔๕๘	๒,๙๗๕

การศึกษา พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบโขงมีโรงเรียนระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา จำนวน ๑ แห่ง คือ โรงเรียนแม่หลองน้อย และมีศูนย์ศึกษาชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.) ๑ แห่งที่บ้านพะเบี้ยว มีนักเรียน ๖๓ คน และครู ๑ คน ศูนย์พัฒนาศูนย์เด็กเล็ก อบต.สบโขง จำนวน ๑ แห่ง มีนักเรียน ๓๐ คน และครู ๓ คน

การสาธารณสุข ประชาชนตำบลสบโขงใช้บริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแม่หลองหลวง โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำ จำนวน ๘ คน เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน ๓ คน และเจ้าพนักงานผู้ช่วยเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย จำนวน ๓ คน เจ้าพนักงานทันตกรรม ๑ คน พนักงานลงข้อมูล ๑ คน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่(ตารางกิโลเมตร)	พื้นที่(ไร่)	ร้อยละ
1. พื้นที่ป่าไม้	42.52	26,577.58	68.89
2. พื้นที่เกษตรกรรม	18.56	11,598.47	30.07
2.1 ไร่หมุนเวียน	13.36	8,348.63	21.64
2.2 นาข้าว	2.92	1,826.38	4.73
2.3 พืชสวน	2.08	1,299.77	3.37
2.3.1 มะเขือเทศ	1.97	1,232.22	3.19
2.3.2 พริก	0.11	67.55	0.18
2.4 พืชไร่	0.20	123.42	0.32
2.4.1 ข้าวไร่	0.20	123.42	0.32
2.5. ไม้ผล	0.00	0.27	0.00
2.5.1 เสาวรส	0.00	0.27	0.00
3. พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	0.43	267.71	0.69
4. พื้นที่เบ็ดเตล็ด	0.14	86.31	0.22
5. พื้นที่น้ำ	0.08	46.99	0.12
ผลรวมทั้งหมด	61.72	38,577.05	100.00

การถือครองที่ดิน ราษฎรในพื้นที่ตำบลสบโขงมีการถือครองที่ดินเฉลี่ย ๑๘.๗๕ ไร่/ครัวเรือน มีพื้นที่ทำกินสูงสุด ๑๖ – ๒๐ ไร่/ครอบครัว และต่ำที่สุด ๖ – ๑๐ ไร่/ครอบครัว

แหล่งเงินทุนประชากรตำบลสบโขง อาศัยแหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน แหล่งเงินทุนนอกระบบ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.)

การรวมกลุ่มเกษตรกรเกษตรกร ตำบลสบโขงมีการรวมกลุ่มทางด้านการเกษตรเพื่อเป็นตัวแทนในการประสานงานระหว่างเกษตรกรกับนายทุน ได้แก่ กลุ่มผู้ปลูกมะเขือเทศ กลุ่มผู้ปลูกพริก และกลุ่มผู้ปลูกกะหล่ำปลี

ผลผลิตทางการเกษตรไร่ (ข้าวไร่ ข้าวนาและถั่ว) ส่งเสริมปลูกไม้ผลที่มีความเหมาะสม กับสภาพพื้นที่ ได้แก่ อาโวคาโด เสาวรสหวาน ส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ ได้แก่ หมู ไก่
แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ตำบลสบโขงไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวชาตินิยมท่องเที่ยวชมป่าและสัมผัสอากาศเย็น

ผู้ปฏิบัติงาน

นายเดชพล กล่อมจอหอ
นางสาวประภาพร แสงศรี
นายสุเชาว์ นายหว่าง

ผู้จัดการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงกลุ่มน้ำสาละวิน
หัวหน้าโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบโขง
เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสบโขง